

Athanasios Katigás

LACRIMILE POCĂINȚEI

**EXPERIENȚELE UNUI TAXIMETRIST
ÎNTÂAMPLĂRI ADEVĂRATE**

Athanasios Katigás

LACRIMILE POCĂINȚEI

**EXPERIENȚELE UNUI TAXIMETRIST
ÎNTÂMPLĂRI ADEVĂRATE**

Traducere din neogreacă de
Ieromonah Cosma Giosanu

Carte tipărită cu binecuvântarea
Înaltpreasfințitului
TEOFAN
Mitropolitul Moldovei și Bucovinei

DOXOLOGIA
Iași, 2015

Cuprins

Prolog	7
---------------------	----------

Capitolul I

Cuvântul lui Dumnezeu este viață	9
Întoarcerea prostituatei	13
Puterea cuvântului	20
Întoarcerea de la cazinou	25
Butucul	32
Eu le-am mărturisit la icoană	36
Să ne învinuim pe noi înșine	39
Întoarcerea studentului	43
Patima de a plăcea oamenilor	47

Capitolul II

Dragostea în Hristos	53
A biruit iubirea	55
Vizita la spital	64
Lecția profesoarei de teologie	68
Soțul care încă îl mai caută pe taximetrist	72
Orbul	75

Această zi o voi sărbători în fiecare an, pentru că astăzi este ziua mea de naștere	77
--	----

Capitolul III

Credința, nădejdea și dragostea	86
Credința cananeencei	93
Doi bănuți	99
Pomul de Crăciun și plicul dragostei	102
Travestitul	106
Puțin înaintea morții	111
Un Irod al zilelor noastre	119

Capitolul IV

Drumul Pocăinței	122
Lacrimile fierbinți ale unei prostituate	126
De la vrăjitor la epitrahil	135
Bătrânelul care n-a știut niciodată cine a fost alături de el	147

Capitolul V

Fericiți cei milostivi, că aceia se vor milui	156
Hristoase al meu, dăruiește-i atâtea binecuvântări câte lovituri de cuțit avea de gând să-mi dea!	164
Măreția unui preot ortodox	168
Și dacă Moș Crăciun nu va veni?	170
Atanasie dragă, astăzi Hristos te-a trimis la mine	174

Sigur nu-l cunoașteți pe Atanasie taximetristul?	185
Fiecare dăruiește din ce are în grădina inimii sale	188

Capitolul VI

Pelerinaj la Sfântul Munte	191
A câștigat Raiul în ultima clipă	213
În sfârșit, prăpastia de netrecut a dispărut	226
Adormirea dascălului meu	243
Anexe	249

Athanasios Katigás cu părintele său duhovnic
Triandafilos Xiros

Prolog

Motivul care m-a determinat, frații mei, să scriu cartea de față, în care am consemnat toate aceste evenimente și întâmplări adevărate, este unul singur: să se slăvească numele lui Dumnezeu și să fie de folos sufletelor care o vor citi, nimic altceva.

Am păstrat mulți ani, în taină, aceste evenimente, atât față de soția mea, cât și față de copiii mei, pentru că așa a hotărât duhovnicul meu.

Mulțumesc lui Dumnezeu, din toată inima, că m-a învrednicit să trăiesc asemenea întâmplări cutremurătoare, pentru că, prin acestea, am putut să mă văd pe mine însumi și să înțeleg și eu ce înseamnă adevărata pocăință, smerenia și dragostea în Hristos.

Capitolul 1

Cuvântul lui Dumnezeu este viață Pocăința, Spovedania, Sfânta Împărtășanie Întâlnirea noastră cu Părintele Paisie¹

Bucurați-vă, frații mei întru Domnul!

Cu ajutorul lui Dumnezeu și cu binecuvântarea duhovnicului nostru, aș dori să vă împărtășim câteva cuvinte despre pocăință, spovedanie și Sfânta Împărtășanie.

Pocăința este un cuvânt care „se aude” mai mult de o sută de ori în Noul Testament. „Pocăință”, strigau profeții Vechiului Testament. „Pocăiți-vă, că s-a apropiat împărăția cerurilor!” (Mt. 3, 2), striga Sfântul Ioan Botezătorul. „Pocăiți-vă și credeți în Evanghelie!” (Mc. 1, 15), striga Domnul nostru. „Pocăiți-vă!” ne îndeamnă astăzi Părinții și Biserica noastră, pentru că acesta este (poate) singurul și cel mai scurt drum care ne duce aproape de Hristos.

Suntem chemați, așadar, cu toții, să ne facem o analiză adâncă a conștiinței, fără să ne îndreptățim, pentru

¹ Aghioritul – n.tr.

➡
că așa putem vedea patimile și slăbiciunile pe care le-a născut păcatul în interiorul nostru.

Cunoaștem, fraților, că omul este trecător și vremelnic și că într-o zi părăsim lumea aceasta, fie că vrem sau nu, fie că avem credință sau nu. Întâlnire cu moartea avem cu toții. Numai că omul nu este doar o bucată de carne care cântărește șaiszeci, șaptezeci sau optzeci de kilograme, ci are și suflet nemuritor înlăuntrul său și pentru acest suflet vom da seamă într-o bună zi. Biletul pentru cer însă se scoate pe pământ și acest bilet se numește pocăință, spovedanie și Sfânta Împărtășanie.

Vă voi prezenta câteva întâmplări care au avut loc în viața mea, deoarece numai despre ele pot să vorbesc și aceasta numai și numai spre slava lui Dumnezeu. Mă voi întoarce, așadar, în timp, în jurul anului 1993, când l-am pierdut pe prietenul meu cel mai bun, un tânăr de 33 de ani, care a murit de cancer la plămâni. „S-au înfundat plămânii cu fum și nicotină de la țigări”, ne-au spus medicii. Eram, la acea vreme, atât de pierdut și deznădăjduit, plin de nedumeriri și întrebări...

Duceam deseori flori la mormântul prietenului meu și mă rugam la Dumnezeu să-i odihnească sufletul.

Un preot – pe care îl chemam des pentru a-i citi parastase și cu care, după aceea, stăteam și discutam despre viață și moarte; de care îmi amintesc că îmi dădea cele mai bune răspunsuri – m-a întrebat dacă prietenul meu, înaintea să plece din această lume înșelătoare, se spovedise cu pocăință sinceră și se împărtășise.

I-am răspuns:

– Da, părinte, a făcut toate acestea.

– Atunci, mi-a zis, să-ți aduci aminte de promisiunea Mântuitorului nostru: „Pe cel care vine la Mine nu-l voi scoate afară” (In 6, 37). Sufletul prietenului tău este în brațele lui Hristos. Mergi, așadar, și fă și tu asemenea, ca să fie mai bineplăcută și să aibă trecere rugăciunea ta înaintea lui Dumnezeu.

Așa am și făcut, iar mai târziu, cu harul lui Dumnezeu, mi-am schimbat modul de viață, împreună cu întreaga mea familie.

În acea vreme, m-am sfătuit cu un prieten al meu invalid, paralic, să mergem la Mănăstirea Suroti, pentru că acolo era Părintele Paisie, pentru a primi binecuvântarea lui. S-a întâmplat cu puțin înainte de adormirea lui. Când am ajuns, era atât de multă lume, încât mașinile ajunseseră până jos, la șoseaua asfaltată. Mașini mari de marfă, autobuze, motociclete, pe scurt, o mare aglomerație. Mulțime de oameni. Noi însă, fiind cu paralicul, am fost lăsați să urcăm până la mănăstire și să mergem în spatele unei clădiri, deoarece pe acolo urma să vină părintele pentru a-i vedea pe copiii cu probleme speciale. Într-adevăr, în scurt timp, a venit și a început să-i binecuvânteze și să-i însemneze cu semnul Sfintei Cruci pe copii, unul câte unul, să le vorbească și să-i sfătuiască pe părinții lor. Când a venit rândul nostru, ne-a spus cuvinte frumoase și de folos pentru suflet, iar la sfârșit l-am văzut pe părintele că se pleacă până jos, la picioarele paralicului, îi face o metanie și îl îmbrățișează strâns, cu dragoste. M-am pierdut, nu am mai făcut față emoțiilor. M-am dat puțin mai în spate, lângă un zid, numai eu singur, și am plâns, am plâns pentru păcătoșenia mea. Poate că,

➡

pentru prima dată, am văzut ce înseamnă smerenia, ce înseamnă iubirea în Hristos. A fost ca și cum Părintele ne-ar fi spus că el este un nimic față de crucea pe care o poartă acest paralytic. Așadar, am plecat atât de folosiți de cele auzite și văzute, încât niciodată, în viața noastră, nu le vom uita.

Întoarcerea prostituatei

De multe ori, în rugăciunea mea, am cerut de la Hristos să mă lumineze ca să înțeleg ce este adevărata pocăință, pentru că simțeam și îmi dădeam seama că pocăința mea nu era cea pe care o voia Dumnezeu.

Așadar, într-o dimineață, cu destui ani în urmă, prin anii 1996-1997, am luat o fată în taxi ca să o duc la destinație. Pe drum m-a întrebat ce era ceea ce ascultam. I-am spus că este o casetă cu o predică despre pocăință și, după ce a ascultat câteva clipe, la scurt timp, m-a întrebat din nou:

– De fapt, ce este pocăința?

– Pocăința este, draga mea, după puținele mele cunoștințe, să-și simtă cineva păcătoșenia, să-și dea seama că este bolnav sufletește și că are nevoie de vindecare. Iar eu, cel care îți vorbesc, sunt primul care trebuie să fac aceasta.

Privind-o însă pe fată în oglindă, în timp ce-i vorbeam, i-am văzut ochii lucind de o emoție pe care zadarnic încerca să o ascundă și mă întrebă din nou:

– Și când vine această vindecare?

– Când luăm această hotărâre eroică să începem să ne judecăm pe noi înșine, nu pe vecini, pentru că pe vecini îi judecăm ușor și cu mult avânt, deci numai pe noi înșine, zdrobindu-ne multul nostru egoism, mândria, trufia, îngâmfare, semeția și înfumurarea. Pentru că păcatul a devenit deja o stare permanentă înlăuntrul nostru și

patimile prind rădăcini asemenea platanilor, de aceea este nevoie de purificare. Iar purificarea vine atunci când sufletul se pleacă sub epitrahilul duhovnicului cu lacrimi de pocăință și omul începe să-și mărturisească păcatele, ca să ia această binecuvântată iertare de păcate, pentru a putea, mai apoi, să se împărtășească cu Trupul și Sângele lui Hristos. Și atunci, crede-mă, draga mea, vin clipe când mergi să citești Pavecernița și lacrimile ajung până la gleznă, nu doar pe obraz. De pe glezne le ștergi și zici: „Dulcele meu Iisus, ce-am făcut atâția ani? Pe unde am umblat? Ce filosofii și teorii am urmat? Am făcut-o pe deșteptul. De ce atâția ani pierduți? De ce? De ce?”. După cum spune și Cuviosul Paisie, „dacă tinerii gustă o singură dată harul lui Dumnezeu, cu macaraua de îi vei trage din biserică, nu-i vei putea scoate”.

Un alt sfânt al Bisericii noastre, Sfântul Siluan Athonitul, și aceasta o spun acum pentru voi, fraților, când îngenunchea să se roage, zicea: „Hristoase al meu, Te rog, nu-mi mai da altă bucurie deoarece inima mea nu o mai poate duce și cedează”. Vai, vai! Nu „Dă-mi”, ci „Oprește-Te, Doamne!”. Și zic Părinții că inima lui se topea de dulceață, de cereasca adiere, de cercetarea Preasfântului Duh. Vedeți, fraților, la ce măsură de sfințenie poate să ajungă omul, când pune început pocăinței? Întotdeauna, desigur, numai cu harul lui Dumnezeu. Aceasta să nu o uitați niciodată!

Însă, în timp ce încercam să-i explic, o priveam în oglindă și, pentru prima dată în viața mea, am văzut o asemenea căință la un om: lacrimile se revărsau din ochii ei în sensul propriu al cuvântului. Pe unele le ștergea

de pe obraz, dar altele curgeau până pe pieptul ei. După ce și-a șters lacrimile de mai multe ori, m-a întrebat:

– Hristos iartă și primește și prostituatele?

Și și-a acoperit fața cu mâinile și a început a plânge în hohote și cu suspinări.

– Da, desigur, draga mea, pentru noi, păcătoșii, a venit Hristos. Știi de ce brațele Lui sunt întinse sus, pe cruce? Pentru a îmbrățișa pe fiecare om care se pocăiește și pe fiecare păcătos și mai întâi pe mine, cel care îți vorbesc. Amintește-ți ce zice Hristos: „Nu am venit să chem pe cei dreپți, ci pe cei păcătoși la pocăință” (Mt. 9, 13). Dar, o clipă! Când spui prostituată, la ce te referi? Lucrezi la vreun local sau la vreun bar?

– Nu, nu, domnule Atanasie, prostituată în adevăratul sens al cuvântului, sunt plătită pentru aceasta și o fac de mulți ani. Dar, credeți-mă, alții m-au determinat să devin așa.

Și iarăși începu a plânge în hohote.

– Nu, draga mea, nu, chiar dacă așa au fost lucrurile, după cum spui, nu folosește sufletului nostru să aruncăm responsabilitatea noastră personală asupra altora, pentru că așa fugim de pocăință și ne justificăm pe noi înșine. De altfel, în ziua Judecării, nu ne va întreba Hristos: „De ce ați păcătuit?”. Nu, pentru că toți suntem păcătoși. Însă ne va întreba: „De ce nu v-ați pocăit?”. Și atunci, vom rămâne fără răspuns. Ce păcat! Îți voi spune ceva metaforic. Dacă Hristos S-ar duce în iad și i-ar întreba pe cei care se chinuiesc acolo: „Vreau să vă fac un dar, ce v-ați dori cel mai mult?”, toți ar striga într-un singur glas: „Să ne dai cinci minute, Doamne!”. „Dar ce să faceți cu ele?”. „Să ne pocăim, Doamne!”.

Puterea cuvântului

Înainte de a începe următoarea relatare, care este, de asemenea, emoționantă, aş dori să subliniez, în câteva cuvinte, în ce stă puterea cuvântului lui Dumnezeu. „Căci cuvântul lui Dumnezeu este viu şi lucrător şi mai ascuţit decât orice sabie cu două ascuţişuri” (Evr. 4, 12). Aşadar, cuvântul lui Dumnezeu este viu şi energic şi mai tăios decât orice sabie cu două ascuţişuri. Să purcedem, deci, cu toţii să vedem acest lucru aplicat în practică, într-o întâmplare adevărată.

Acum câţiva ani, într-o tură de noapte, pe la miezul nopţii, un tânăr care tocmai îşi încheiase serviciul la un ziar îmi ceru să-l duc acasă. Urcând în taxi, mă privi insistent şi-mi zise:

– Bună seara, domnule Atanasie.

– Bună seara, tinere, mă cunoşti?

– Da, de ultima dată când m-aţi luat din acelaşi loc.

Îmi amintesc că şi atunci ascultaţi postul de radio al Bisericii. A trecut, desigur, destul timp de la acea primă noapte, când am avut acea frumoasă discuţie.

– Aminteşte-mi puţin mai multe, te rog, ca să înţeleg.

– Prima dată când m-aţi luat în taxi, plecând de la o discuţie despre postul de radio al Bisericii, am vorbit despre diferite subiecte duhovniceşti. Vă spuneam că eu cred în Dumnezeu, dar nu merg des la biserică şi nu mă spovedesc. Îmi aduc aminte cum mi-aţi spus: Te rog, acum, când ajungi acasă şi începi să te rogi, îngenunchează

↔

Când am coborât în acea seară din taxi, eram atât de neliniștit, încât, atunci când am mers la culcare, nu puteam dormi. Multe nopți nu am putut dormi. Mă gândeam la toate acestea pe care mi le-ați spus și la cum aș putea să le pun în practică, începând cu Sfântul Munte, lucru pe care l-am și făcut. Am mers acolo și am întâlnit în Kareia un părinte înaintat în vârstă, căruia, după ce i-am explicat întru totul ce mi se întâmplase, i-am cerut să mă spovedească. Într-adevăr, mi-am deschis inima și am scos dinlăuntrul meu tot ce era murdar și urât mirositor, așa că atunci când am plecat din Sfântul Munte călcam ușor, de parcă aș fi zburat. Simțeam atâta bucurie înlăuntrul meu că nu înțelegeam de ce plâng. Așadar, m-am gândit să împărtășesc și prietenei mele toată bucuria acestei noi vieți, așa încât să o fac să accepte și să meargă din convingere, să se spovedească la un duhovnic aici, în oraș.

În felul acesta, am început împreună o viață nouă. Odată cu trecerea timpului, am văzut cum prietena mea se nevoia cu tot mai multă râvnă, împlinind cu tot mai multă sânguință îndatoririle duhovnicești: rugăciune, posturi, privegheri, citirea Sfintei Scripturi și, în timp ce o vedeam, mă bucuram foarte mult de acest progres duhovnicesc și mă tot gândeam la acea primă noapte a întâlnirii noastre. Dar, din păcate, în această bucurie duhovnicească, în această euforie duhovnicească, Dumnezeu a îngăduit să vină o încercare, un cancer de care s-a îmbolnăvit prietena mea. Se vede că eu am fost mai slab și credința mea s-a clătinat puțin, dar ea și-a continuat neînfricată lupta duhovnicească și, având mai multă râvnă, zicea mereu: „Facă-se voia Domnului!”. Prietena mea a progresat mult duhovnicește, dar și cancerul s-a extins

început. „Cuvântul lui Dumnezeu este viu și lucrător” (Evr. 4, 12). Așadar, acest tânăr a primit cuvântul lui Dumnezeu înlăuntrul său într-o noapte, a mers apoi de l-a pus în practică și vedeți ce rod desăvârșit a dat. Am nădejdea că această monahie a găsit îndrăzneală înaintea lui Hristos și mă rog ei să facă rugăciune și pentru noi, păcătoșii.

Întoarcerea de la cazinou

Aș dori să vă mărturisesc cât mă minunez în sinea mea de cuvântul lui Dumnezeu, pe care-l văd, în fiecare zi a vieții mele, cum înmoaie și cele mai împietrite inimi. Un pas să facă omul și nouăzeci și nouă va face Hristos, doi pași omul și Hristos o mie.

În fiecare zi, în fiecare oră, în fiecare minut, vine Hristos și bate la ușa inimii noastre atât de discret și delicat, fără să forțeze voința omului. Zăvorul este însă pe dinăuntru. Dacă tu nu deschizi, niciodată nu vei cina împreună cu El: „Iată, stau la ușă și bat; de va auzi cineva glasul Meu și va deschide ușa, voi intra la el și voi cina cu el și el cu Mine” (Apoc. 3, 20). Când începe această cină, această întâlnire dintre Dumnezeu și om, începe și sărbătoarea din inimă, când începi să zici: „Dumnezeul meu, să nu se mai termine niciodată, să nu se mai termine niciodată!”. Ce păcat însă că mai există încă oameni care nu aud chemarea lui Dumnezeu! Sunt lipiți de cele de jos precum stridiile și nu vor să se dezlipească și nici să asculte cuvântul Apostolului Pavel: „Cugetați cele de sus, nu cele de pe pământ” (Col. 3, 2), „că nu avem aici cetate stătătoare, ci o căutăm pe aceea ce va să fie” (Evr. 13, 14).

În fine, era miezul nopții, în jurul orei 01:30, în Polihni³, când un tânăr îmi face semn să opresc. Urcând

³ Cartier din zona estică a Tesalonicului.

în taxi, îmi spune: „La cazinoul!”. Coborând pe străzi, am trecut pe lângă o biserică și mi-am făcut cruce. A făcut și el, murmurând ceva, cerând sfântului ocrotitor al acelei biserici să ne păzească. Eu l-am văzut și i-am spus:

– Amin, dar crede-mă că, acolo unde mergi, sfântul nu te va urma.

– De ce?

– Pentru că sfântul ne primește rugăciunile și cererile când sunt pentru folosul sufletelor noastre. Ia închipuie-ți-l pe sfânt în cazinou, să binecuvânteze jocul de noroc! Cum ți s-ar părea?

– E posibil să ai dreptate, dar eu cred în felul meu.

– Și care este acest fel al tău?

– Poate că nu merg des la biserică, dar pe oriunde trec aprind o lumânare, fac o cruce și mă străduiesc să fac fapte bune; ce altceva să mai fac?

– Ei, Dumnezeu nu vrea lumânarea ta, ci pe tine te vrea, binecuvântatule! Odată s-a dus cineva la Hristos și I-a zis: „Hristoase al meu, vrei să-Ți aduc o lumânare mare cât statura mea?” Și I-a răspuns Hristos: „Ceara din care se fac lumânările a Mea este”. „Ei, atunci am să-Ți aduc o prescură, la biserică”. „Și grâul și pâinea care se folosesc la Liturghie sunt ale Mele”. „Atunci să-Ți aduc o sută de mii de drahme pentru un azil de săraci”. „Toate acestea pe care le ai sunt ale Mele, al Domnului este pământul și plinirea lui”. „Dar ce aștepți de la mine, Hristoase al meu?”. „Fiule, dă-Mi inima ta, dă-Mi păcatele tale, pe acestea le vreau, de acestea însetez, pentru acestea M-am răstignit”. Cu multe mergem la Hristos, însă nu cu cele care trebuie. În ce privește faptele bune

cu doar câteva clase primare. Cu această ocazie, îmi veți permite să vă mai spun două cuvinte, pentru că merită efortul de a le asculta.

Butucul⁴

În copilărie, pentru mine școala era cel mai mare coșmar. Toți au terminat școala generală în șase ani, eu am terminat-o în opt, întrucât am rămas repetent în clasa întâia și a patra. Și, mai precis, când am intrat în clasa întâia, eram atât de slab pregătit încât nici numele nu știam să mi-l scriu⁵. De multe ori, învățătoarea o chema pe mama și-i zicea: „Trebuie să-l las pe Atanasie repetent, nu este atent și nu participă la ore, nu-l interesează nimic în afară de joacă, îl prind tot timpul că este neatent, cu ochii pe geam, pentru că pe acolo, de altfel, intră și iese, căci rar nimerește ușa”. Mama se supăra rău, așa încât deseori papucul său de casă își lăsa urma pe mine, dar preferam să mănânc bătaie decât să scriu și să citesc.

Pentru mine, luna era cea mai urâtă zi a săptămânii. Și numai la gândul că trebuie să merg la școală îmi apăreau bube și mă îmbolnăveam. Și, după ce am rămas prima oară repetent, am continuat să fac aceleași lucruri și în clasa a doua și a treia, numai că în clasa a patra, acum fiind mai mare, au început hoinărelile și absențele de la școală. Plecam dimineața prin împrejurimi, unde nu exista posibilitatea să fiu văzut de cunoscuți sau de persoane care m-ar fi putut recunoaște, și mă întorceam acasă ca

⁴ Butuc – în Grecia se folosește acest cuvânt ca o expresie echivalentă cu prost, tolmăc, tembel, bleg, tont, înapoiat etc.

⁵ În Grecia, școala primară durează șase ani, gimnaziul și liceul – câte trei ani fiecare.

Și, după suspine și lacrimi, ce să fac, le-am luat cu inima îndoită să le duc. Cum am intrat în curtea școlii, ținând într-o mână ghiozdanul și în alta ouăle, încercam, pe cât puteam, să mă ascund. Un coleg însă m-a văzut și a început să strige:

– Copii, copii, veniți! Butucul iar a adus ouă.

De această dată au venit nu numai colegii din clasa mea, ci toți copiii, din întreaga școală în care învățam, strigând împreună:

– Butucul! Butucul! Butucul!

Cum aș mai fi vrut să arunc pe jos acele ouă, să le sparg, să le fac bucăți, să le distrug cu picioarele... Cât de mult m-au umilit...! Și totuși, a trebuit să le duc iarăși la catedră, iar asta, desigur, cu multă greutate, deoarece copiii mă trăgeau de haină și nu se mai săturau să mă batjocorească. După ce a sunat clopoțelul și am intrat în clasă, nici învățătoarea n-a mai întrebat cine a adus ouăle. Doar ce începuse lecția, într-un moment de liniște, s-a auzit o voce atât cât să audă toți, mai puțin învățătoarea:

– Bre... butucule, măcar sunt proaspete ouăle sau vei trece clasa degeaba?

Și au râs atât de tare că învățătoarea a fost nevoită să bată cu varga în catedră, strigând:

– Liniște!

A trecut anul, însă nu și clasa a patra, rămânând, încă o dată, un an, în aceeași bancă și obținând diploma de absolvire a școlii primare la 14 ani, mai mult de po-mană, ca să scape odată de mine...

Știți, fraților, de ce v-am spus această istorisire? Pentru că și în viața duhovnicească tot butuc am rămas.

Adevărat vă spun și nu vă grăbiți să-mi spuneți că mă smeresc zicând acest cuvânt. Acum câteva zile, când m-am dus să mă spovedesc, același cuvânt mi l-a spus și părintele Triandafilos⁶:

– Atanasie, dragă, de șaisprezece ani nu ai făcut un pas în viața duhovnicească.

Și, când duhovnicul tău ți-o spune pe aceasta, ce importanță mai au părerile și laudele oamenilor?!

⁶ Nume propriu frecvent folosit în Grecia de către laici.